

Öğretmenlik Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (SDÜ Örneği)

Hasan Hüseyin ÖZKAN¹

ÖZ

Bu araştırmada, pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları farklı değişkenler yönünden incelenmiştir. Araştırma sonucunda; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilgi duydukları, bu mesleği sevdikleri, mesleki bağlılıklarının üst düzeyde olduğu, mesleğin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu ile tutum puanlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme ve mesleki bağlılık açısından, yaşlarına ve bir işte çalışma durumlarına göre tutumlarda anlamlı bir farklılık belirlenirken, öğrenim düzeyleri, mezun oldukları alanlar ve çalıştıkları iş sektörüne göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve meslek sorumluluğu açısından tutumlarda, çalıştığı iş türüne göre anlamlı bir farklılık bulunmuştu. **Anahtar kelimeler:** Öğretmenlik formasyon programı, Tutum ölçeği, öğretmenlik mesleği, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum.

Investigation of Pre-service Teachers' Attitudes towards Teaching Profession in a Teaching Formation Certification Program (SDÜ Sample)

ABSTRACT

In this study, pre-service teachers' attitudes towards teaching profession were examined using different variables. The results reveals that, pre-service teacher candidates are interested in the teaching profession, enjoyed teaching profession, and have a higher level of commitment to teaching profession. Moreover pre-service teachers' attitudes toward the professional responsibility and the social reputation of the teaching profession were positive according to the data analyzed. There is significant difference were found in terms of the interest of teaching profession, enjoying the profession, Professional commitment in terms of participants' age and working in a job. However, there is no significant difference found according to the level of education, their graduation area, and the job sector. There is also significant difference was found in the reputation of teaching profession and professional responsibility in terms of the job sector pre-service teachers' employed.

Keywords: Teaching formation certificate program, attitude scale, teacher profession, and teachers' attitudes toward teacher profession.

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Isparta
huseyinozkan@sdu.edu.tr

GİRİŞ

Öğretmen yetiştirme sistemi, eğitim sistemleriyle ilgili önemli sorunlardan biri olmamalıdır. Ancak bu durum ülkemiz açısından sorun olmaya devam etmekte, farklı yollara müracaat edilmektedir. Bu yollardan biri, eğitim fakülteleri mezunlarından başka meslek elemanlarının öğretmen olabilmeleri için YÖK tarafından izin verilen öğretmenlik formasyon programlarıdır. Bu tür çabalar, öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği ile ilgili sorunların devam ettiğini göstermektedir.

Eğitim sistemlerinin başarısı okul, öğretmen, öğrenci ve eğitim programları öğeleri ile doğrudan ilişkilidir. Bir sistem olan eğitim için bu öğelerin tümünün işlevlerini etkili olarak yerine getirmesi, başarı için çok önemlidir. Ancak öğretmenler; eğitim programlarının uygulayıcıları olarak, programda planlanan ve öğretim hedefi olarak ifade edilen özellikleri öğrencilere kazandırır. Bu yönüyle, eğitim sisteminin başarısını artırma yönünden öğretmenlerin etkisi; “öğrenci ve öğretim programlarının etkileme gücü bakımından daha fazladır” (Katkat ve Mızrak, 2003: 1). Bir öğretmenin bu etkileme gücünü yerine getirebilme ve öğrenci başarısına katkıda bulunabilmesi için önemli bazı niteliklere sahip olması gerekir. Bu nitelikler iyi bir alan bilgisi, engin bir genel kültür ve etkin bir öğretmenlik meslek bilgisidir.

Öğretmenlik çok yönlü gelişmeyi gerektiren bir meslektir. Öğretmen yetiştirme programlarının önemli bir dayanağı alan bilgisidir. Öğretmenlerin, öncelikle sağlam bir alan bilgisi ve disiplinine sahip olması gerekir. Ancak bunun yeterli görülmesi mümkün değildir. Çünkü öğretmenler, öğrencilerinin davranışlarında istenen değişimleri gerçekleştirecek kişiler olarak pedagojik bilgi ve becerilerle donatılmalı, alanına ilişkin ilke, kural, kuram, olgu ve kavramları etkili olarak öğretebilecek düzeye getirilmeli ve bir alan uzmanı olmanın ötesinde, öğrencileri tarafından benimsenen, sevilen, gerektiğinde rehber olarak alınabilecek bir meslek elemanı olmalıdır. Çünkü sadece ders anlatmaya yönelik öğretmenliğin, eğitsel açıdan değeri yoktur. Öğretmenlik mesleğine eğitsel bir değer kazandırabilmek için öğretmenlerin, ders anlatmaları ile beraber, öğrenci başarılarına olumlu katkı sağlayacak bilgi, beceri ve tutumlar gibi her tür öğretmen davranışına sahip olması gerekir.

Öğretmenlik mesleği; alan bilgi ve becerilerinin yanı sıra, aynı zamanda tutum ve düzenli alışkanlıklar gerektiren bir meslektir. “Bu nedenle okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının, meslekle ilgili değer ve tutum kazanmaları da, en az bilgi ve beceri kadar gereklidir” (Çeliköz ve Çetin, 2004, 137). Bir öğretmen adayının o mesleğe ilgi duyması, mesleğini sevmesi, mesleğine bağlılık göstermesi, mesleğinde gelişim gösterme isteği gibi nitelikler, başarısına önemli derecede katkıda bulunabilir. Bu da öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumların olumlu olmasını gerektirir. Küçükahmet (2003) öğretmenin tutumlarının, öğrencileri etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden biri olduğunu ve özellikle mesleğe, öğrenciye ve okul çalışmalarına yönelik tutumların, öğrencilerin

öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde etki ettiğini belirtmektedir. Onun için öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum ve davranışlar kazanmış birer meslek elemanı olmalarının, öğretmen olmaları açısından önemli bir role sahip olacağı unutulmamalıdır.

Tutum kavramı, üzerinde çok çalışılan bir kavram olup farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Tutum, (Baron ve Byner' dan akt: Cüceloğlu, 1991: 521) tarafından "oldukça organize olmuş uzun süreli duygu, inanç ve davranış eğilimleridir" şeklinde tanımlanmaktadır. Bohner ve Wanke (2002: 5) tutumu, "insan bireyselliğinin merkez parçası" olarak ele alırken, İnceoğlu (2004: 19) tutumu, "bireyin kendisine veya çevresindeki herhangi bir nesne, toplumsal konu ya da olaya karşı deneyim, bilgi, duygu ve motivasyonuna dayanarak örgütlediği zihinsel, duygusal ve davranışsal bir tepki ön eğilimi", şeklinde tanımlamaktadır. Başka bir tanımda ise tutum, "bir kimsenin ele alınan herhangi bir nesneye, duruma veya olaya karşı olan olumlu veya olumsuz eğilimi" (İpek ve Bayraktar, 2004) şeklinde tanımlanırken, Papanastasiou (2002) tarafından ise tutum, bir bireyin nesnelere, insanlara, yerlere, olaylara ve fikirlere karşı lehte ya da aleyhte gerçekleşen duygusal eğilimi, olarak ele alınmaktadır.

Tanımlar incelendiğinde; tutum kavramının bireyin, herhangi bir durum, olay veya nesneyle ilgili olarak, sahip olduğu tepki eğilimini ifade ettiği söylenebilir. Bireyler için tutum objesi; bir nesne, bir olay, bir durum, bir birey, bir grup olabileceği gibi, bir meslek de olabilmektedir. Bunların yanında gelenek ve görenekler, her tür davranış biçimi ve yaşamda karşılaşılan hemen her yaşantı, tutumun konusu olabilmektedir. Dolayısıyla, herhangi bir konuda tutum sahibi olmak için, o konuda bir deneyiminin olması gerektiği söylenebilir. Ancak, Pajares (1997) tutumların doğrudan gözlenemeyeceği, insanların söylediklerinden, niyetlerinden ve yaptıklarından yola çıkarak, tutumları ile ilgili bir yargıya varılabileceğini belirtmektedir.

Bireyler herhangi bir nesne, olay, durum, birey, grup ya da mesleğe karşı olumlu ya da olumsuz eğilimlere sahip olabilirler. Tutumlar olumlu ise nesne, olay, konu ya da kişilere karşı olumlu duygular, eğilimler değerlendirmeler söz konusu iken; tutumlar olumsuz ise olumsuz duygular, eğilimler ve değerlendirmeler söz konusu olabilmektedir. Buna göre bir tutumun yönü olumlu olduğu zaman birey tutumun konusuna yaklaşır, olumsuz olduğu durumlarda da tutumun konusundan uzaklaşır (İnceoğlu, 2004: 48). Tutumların olumlu ya da olumsuz olması, davranışlar arası etkileşimi önemli derecede etkileyecek, bireylerin olumlu davranışlar sergilemesini de kolaylaştıracaktır. Öğretmen adayları olumlu tutumlara sahip olarak yetiştirilirse, mesleğini severek yaparlar, zevk alırlar, görevlerini eksiksiz olarak yerine getirirler, öğrencilerini severler vb (Karagözoğlu, 1987; Tekişık, 1988; Can, 1991; Çeliköz ve Çetin, 2004; Saracaloğlu ve diğerleri, 2001).

Öğretmenlerin mesleki tutumları, onları birçok açıdan etkileyebilmektedir. Çünkü bireylerin inançları; onların bilişsel, duygusal ve güdülenme süreçleri gibi

seçim yapmaları gereken süreçler üzerinde etkili ve belirleyici olabilmektedir (Bandura, 1977). Öğrencilerin yetiştirilmesinde ve akademik başarılarında öğretmenlerin tutumları ve inançlarıyla ilgili davranışları büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, tutum, inanç ve davranışlar arasında önemli bir etkileşim bulunmaktadır (Taşkın, Cantürk ve Öngel, 2005). Bireyin bir mesleğe ilişkin tutumu, o meslekteki başarısı ve doyumunu etkilemektedir. Söz konusu meslek öğretmenlik olduğunda ise, konunun önemi daha da artmaktadır (Çakır, Erkuş ve Kılıç, 2004).

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları ve alışkanlıkları; mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, mesleklerinin önemli olduğunun bilinç ve sorumluluğunda olmaları, mesleklerinde kendilerini sürekli geliştirmeleri ile ilgilidir. Olumlu ya da olumsuz tutumlar, öğretmen adaylarının mesleki davranışlarını yönlendirmede oldukça etkili olmaktadır. Bu nedenle öğrencilerin öğrenme yaşantıları, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlar oluşturacak biçimde düzenlenmelidir.

Öğretmen ve öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarıyla ilgili; (Şahin, 1992; Akpınar, 1994; Erden, 1995; Gürbüz Türk ve Genç, 1997; Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven, 2000; Çeliköz ve Çetin, 2004; Gömleksiz, 2004; Oral, 2004; Üstün, Erkan ve Akman, 2004; Akpınar, 2004; Şeker, Deniz ve Görgen, 2005; Temizkan, 2008; Çömert, Demirtaş ve Üstüner, 2009) çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmalardan başka, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve mesleki yeterlilikleri ile ilgili çalışmalar da vardır. Örneğin (Çakır, Erkuş ve Kılıç, 2004; Oral, 2004; Çakır, 2005; Çakır, Kan ve Sünbül, 2006; Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Derman, Özkan, Altuk ve Mülazımoğlu, 2008) gibi çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Araştırmalar incelendiğinde, öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları ile ilgili çalışmaların büyük bir çoğunluğunun eğitim fakültelerinde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adayları ile birkaç araştırmanın da başka bir öğretmen yetiştiren kurum olan ve 2009 yılında kapatılan teknik eğitim fakültelerinde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirildiği göze çarpmaktadır. Ancak, öğretmenlik formasyon programları gibi öğretmenlik sertifikası veren ve YÖK'ün 2009 yılından itibaren önce pilot, daha sonra da izin verdiği üniversitelerce açılan programlara devam eden öğretmen adaylarının tutumlarının incelenmesine yönelik çalışmaların eksikliği söz konusudur. Dolayısıyla formasyon programlarından alınacak sertifika belgesi ile öğretmenlik hakkı kazanacak olan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesine yönelik çalışmaların yapılmasına da ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Özellikle eğitim fakültesi ya da teknik eğitim fakültesinden mezun olan öğrenciler, öğretmen olmak amacıyla bu fakülteleere gitmektedir. Oysa, öğretmenlik formasyon programına kabul edilen öğrencilerin önemli bir kısmı, öğretmen yetiştiren lisans programlarından farklı alanlardaki lisans

programlarından mezun olmuşlardır. Bu adaylardan; fen-edebiyat ve ilahiyat fakülteleri mezunlarının dışındaki lisans programlarından mezun olan adayların, mezun oldukları programları seçmedeki temel amaçları, öğretmenlik dışındaki mesleklerdir. Ayrıca bu programa devam eden öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun herhangi bir işte çalıştığı, bir lisans ya da yüksek lisans programından mezun oldukları ve yaşlarının eğitim fakülteleri öğrencilerinin yaşlarından büyük olduğu düşünüldüğünde; “bu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları nasıldır?” sorusunun cevaplanması gerekmektedir. Dolayısıyla, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili tutumlarının incelenmesinin alana katkı sağlayacağı söylenebilir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmenlik formasyon programına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarını cinsiyet, yaş, mezun oldukları alanlar, çalışma durumu ve çalıştığı sektörler göre incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, pedagojik formasyon eğitimine devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğretmenlik mesleği tutum ölçeği (ÖMTÖ)’den elde edilen faktörlere göre aşağıdaki sorulara göre cevap aranacaktır.

Faktör 1. “Öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve bağlılık” açısından:

1. Öğretmen adaylarının, “öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve bağlılık” açısından tutumları nedir?
2. Öğretmen adaylarının, “öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve bağlılık” tutumları cinsiyet, öğrenim düzeyi ve bir işte çalışıyor olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının, “öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve bağlılık” tutumları mezun oldukları lisans alanları, çalıştıkları sektör ve yaş grupları açısından farklılık göstermekte midir?

Faktör 2. “Öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu” açısından:

1. Öğretmen adaylarının “öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu” açısından tutumları nedir?
2. Öğretmen adaylarının “öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu” ile ilgili tutumları cinsiyet, öğrenim düzeyi ve bir işte çalışıyor olma durumuna göre farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının “öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu” ile ilgili tutumları, mezun oldukları lisans alanları, çalıştıkları sektör ve yaş grupları açısından farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Bu araştırma, pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmalar, mevcut olayların daha önceki olay ve şartlarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimi açıklamayı hedef alır. Bu sayede onları daha iyi anlayabilme, gruplayabilme imkânı sağlar ve aralarındaki ilişkiler saptanmış olur (Kaptan, 1998; Karasar, 2005; Bahar, 2010). Bu araştırmalara survey araştırmaları da denir. Survey araştırmaları, “belli bir grubun özellikleri ile tutum ve davranışlarını belirlemek amacıyla yapılır” (Morrison & Scoot, 2006: 233). Bilgi toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilmiş likert tipi tutum ölçeği kullanılmıştır. Tutum ölçeği 20 sorudan oluşmaktadır ve sorular Tamamen Katılıyorum=5, Katılıyorum=4, Kararsızım=3, Katılmıyorum=2 ve Hiç Katılmıyorum=1 şeklinde puanlanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise yüzde, frekans, aritmetik ortalama, t-testi ve varyans analiz tekniği kullanılmıştır.

Örneklem

Araştırma grubu, Süleyman Demirel Üniversitesi Pedagojik Formasyon Programına kayıtlı 200 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu adaylardan 184 öğretmen adayına veri toplama aracı uygulanmış ve araştırma örneklemi bu adaylardan oluşmuştur. Araştırma sonuçları, araştırma veri toplama aracı ve bu öğretmen adaylarıyla sınırlıdır. Araştırma grubundaki öğretmen adaylarının kimlik bilgileri (cinsiyet, yaş, mezuniyet alanı, öğrenim düzeyi, bir işte çalışıp çalışmadıkları ve çalıştıkları sektör) ile ilgilidir. Bu bilgiler aşağıda belirtilmiştir. Buna göre pedagojik formasyon programına devam eden öğretmen adaylarının;

- 142’si (% 77,2) kadın, 42’si (% 22,8) erkektir.
- 108’i (% 58,7) 20-25, 64’ü (% 34,8) 26-31, 12’ü (% 6,5) 35 üzeri yaş aralığındadır.
- 54’i (% 29,7) matematik-fen grubu, 66’sı (36,3) sosyal bilimler, 26’sı (% 13,3) güzel sanatlar, 15’i (% 8,2) dini bilimler, 21’i (% 11,5) sağlık bilimleri alanlarından mezun olmuşlardır.
- 138’i (% 75,0) lisans, 46’sı (% 25,0) yüksek lisans düzeyinde öğrenim görmüşlerdir.
- 89’u (% 48,4) bir işte çalışırken, 95’i (% 51,6) herhangi bir işte çalışmamaktadır.
- 41’i (% 22,3) kamuda, 44’ü (% 23,9) özel sektörde 5’i (% 2,7) kendi işinde çalışmaktadır.

Bu sonuçlar doğrultusunda öğretmen adaylarının; cinsiyetlerine göre (% 77,2) bayanların, yaş aralıklarına göre (% 58,7) 20-25 yaş aralığının, mezun oldukları lisan programlarına göre (% 36,3) Sosyal bilimlerden mezun olanların, öğrenim düzeylerine göre (% 75,0) lisans mezunlarının ve çalışıp-çalışmama durumuna göre ise (% 51,1) herhangi bir işte çalışmayanların çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Verilerin Toplanması

İki bölümden oluşan veri toplama aracının; birinci bölümü kişisel bilgiler, ikinci bölümü ise öğretmen adaylarının tutumlarını belirlemeye yönelik sorulardan oluşturulmuştur. Kişisel bilgiler cinsiyet, yaş, mezuniyet alanı, öğrenim düzeyi, bir işte çalışıp çalışmadıkları ve çalıştıkları sektörleri belirleyen sorulardan oluşurken, beşli likert ölçeği şeklinde geliştirilen “öğretmenlik mesleği tutum ölçeği”nin, geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerliğini sağlamak üzere madde toplam test korelasyonu, yapı geçerliğini sağlamak amacıyla da faktör analizi ve güvenilirliğini belirlemek için de Cronbach alfa güvenirliliği analizi yapılmıştır. Aşağıda, ölçeğin kapsam geçerliliği analizi sonucunda elde edilen madde toplam test korelasyonları verilmiştir.

Tablo 1. *Pedagojik Formasyon Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretmenliği Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği Formunun Madde Korelasyonları*

Madde No	r	Madde No	r	Madde No	r
1	.628	11	.197	21	.167
2	.677	12	.336	22	.447
3	.380	13	.315	23	.130
4	.510	14	.680	24	.700
5	.221	15	.102	25	.603
6	.144	16	.246	26	.367
7	.492	17	.320	27	.658
8	.578	18	.457	28	.565
9	.203	19	.602		
10	.789	20	.359		

Tablo 1’de 28 maddeden oluşan (ÖMTÖ)’nin madde korelasyonları yer almaktadır. 5, 6, 9, 11, 15, 16, 21, 23 numaralı maddeler, madde korelasyonları $r = .300$ altındadır. Büyüköztürk’e göre (2003:118) “madde yük miktarının 0.45 ya da daha yüksek olması seçim için iyi bir ölçüdür. Ancak uygulamada az sayıda madde için bu sınır 0.30’a kadar indirilebilir.” Buna göre ilgili maddelerin ölçekten çıkarılması uygun görülmüş ve ölçek toplam 20 maddeden oluşturulmuştur.

Yapılan faktör analizi sonucunda, faktör yükleri toplamının ölçeğin toplam varyans yüklerinin yüzde 42,263 açıkladığı ve ölçeğin iki faktörlü bir ölçek şeklinde dağılım gösterdiği görülmüştür. Birinci faktör altında değer gösteren, 4, 12, 27 ve 28. Maddeler negatif korelasyon gösterdiği için ters puanlanmıştır. Cronbach Alfa güvenirliliği hesaplandığında; tüm maddeler için alfa güvenirliliği 0.88, birinci faktör için, 0.87, ikinci faktör içinse, 0.73 olarak bulunmuştur. Bu faktörlerin maddeleri ve faktör yükleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. *Faktör Analizi Sonuçlarına Oluşan Faktörler ve Madde Yükleri*

Faktör 1	Faktör Yüğü	Faktör 2	Faktör Yüğü
1	.703	3	.340
2	.719	13	.406
4	.554	17	.698

7	.520	18	.680
8	.574	19	.495
10	.824	20	.785
12	.487	26	.721
14	.715		
22	.382		
24	.700		
25	.536		
27	.717		
28	.577		

Tablo 2’de (ÖMTÖ)’ni oluşturan maddelerin faktör yükleri görülmektedir. Buna göre birinci faktör 13 (on üç) maddeden, ikinci faktör yükü 7 (yedi) maddeden oluşmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre birinci faktör “öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve bağlılık”, ikinci faktör ise “öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu” şeklinde adlandırılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR ve YORUM

Araştırmanın bu bölümünde pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğrencilerin (ÖMTÖ)’ne verdikleri cevaplar, ölçekte yer alan faktörler göz önüne alınarak sunulmuştur. Bu faktör yüklerinin her birine ait bulgu ve yorumlar aşağıda verilmiştir.

Faktör 1: Öğretmenlik Mesleğine İlgi Duyma, Mesleği Sevmeye ve Bağlılıkla İlgili Bulgular

1. Öğretmen Adaylarının, “Öğretmenlik Mesleğine İlgi Duyma, Mesleği Sevmeye ve Bağlılık” Tutum Puanlarına İlişkin Bulgular

Bu faktör altında 13 madde bulunmaktadır. Bu maddeler ve madde puanlarının ortalaması aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu faktör altında yük gösteren maddelerin, öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, öğretmenlik mesleğini sevmeye ve öğretmenlik mesleğine bağlılık tutumlarını yansıttığı kabul edilmiştir. Bu faktör altında yer alan maddeler ve faktör yükleri tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. *Öğretmenlik Mesleğine İlgi Duyma, Sevmeye ve Mesleğe Bağlılık Tutum Ölçeği Puanları*

Madde No	Madde Ortalaması	Faktör Ortalaması
1	4,65	
2	4,25	
4	4,54	
7	3,80	
8	4,23	
10	4,38	
12	4,43	4,37
14	4,03	
22	3,95	
24	4,36	
25	4,17	
27	4,53	
28	4,53	

Tablo 3’de öğretmen adaylarına uygulanan tutum ölçeğinin “öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve mesleğe bağlılık” ile ilgili tutum puanlarının istatistiksel analizi görülmektedir. Tablo incelendiğinde, tutum ölçeğinde yer alan bütün maddelerin ortalamaları 3,80-4,65 arasında değişmektedir. Bu faktör altında yer alan maddelerden en küçük ortalama (3,80) ile “Topluma karşı sorumluluğumu öğretmen olarak daha iyi yerine getirebilirim” tutum maddesiyle, en yüksek ortalama ise (4,65) ile “öğretmenlik mesleğine ilgi duyuyorum” maddesiyle ilgilidir. Ayrıca bu faktördeki tutum puanlarının ortalamasına bakıldığında, ortalamasının ise 4,37 olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre; yansızlık puanının “3” ve en az puanın 1 ve en çok puanın 5 olarak belirlendiği ölçeklerde, her maddeye ilişkin puan değerinin $(4/5)=0,8$, buna bağlı olarak da ölçeğin tümüne ilişkin puan değerinin $(1+ 0,8+0,8+0,8=3,4)$ (Göktaş, 1996: 21) olduğu dikkate alındığında, gerek madde ortalamaları ve gerekse toplam tutum puanları ortalamaları açısından öğretmen adaylarının “öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve mesleğe bağlılık” açısından olumlu görüş ve düşüncelere sahip oldukları, farklı lisans alanlarından mezun olmalarına rağmen öğretmenlik mesleğini benimsedikleri söylenebilir.

2. Öğretmen Adaylarının, “Öğretmenlik Mesleğine İlgi Duyma, Mesleği Sevmeye ve Bağlılık” Tutum Puanlarının; Cinsiyet, Öğrenim Düzeyi ve Bir İşte Çalışıyor Olma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve mesleğe bağlılıkları ile tutumlarının cinsiyet, öğrenim düzeyi ve bir işte çalışıyor olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlik Mesleğine İlgi Duyma, Mesleği Sevmeye ve Bağlılık” tutum Puanları t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler	N	\bar{X}	S	Sd	t	p	
Öğretmenlik Mesleğine	Cinsiyet	Kadın	142	56,73	5,73	2	1,234	.219
		Erkek	42	55,43	6,78			
İlgi Duyma, Sevmeye ve Bağlılık	Öğrenim Düzeyi	Lisans	138	56,70	5,55	1.045	.298	
		Y.Lisans	46	55,63	7,13			
	Çalışma Durumu	Çalışıyor	89	57,67	5,22	2,77*	.006	
		Çalışmıyor	95	55,26	6,44			

Tablo 4 incelendiğinde, pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğini sevmeye, mesleğe ilgi duyma ve bağlılık tutumları arasında; bir işte çalışanlar lehine, $p < .05$ anlamlılık düzeyinde ($p = .006$) anlamlı bir fark gözlenirken, cinsiyet ve öğrenim düzeyi açısından bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu farklılığın çalışanlar lehine olmasının; çalışma şartlarının zor olması, iş doyumu olmaması, bu işlerde isteyerek

çalışmama ve mecbur oldukları için çalışma gibi faktörlerden kaynaklanabilir. Başka bir ifadeyle kendilerine uygun bir işte çalışmama gibi faktörlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Ayrıca öğretmenlik mesleği tutum puanlarının, özellikle kadınlara göre yüksek olduğu araştırma bulgularına dayanarak Çelenk (1988), Çakır, Erkuş ve Kılıç (2004), Oral (2004) ve Çakır (2005), Çapri ve Çelikkaleli (2008) çalışanların cinsiyet ve çalışma durumu arasında bir etkileşimin var olup-olmadığı düşünülmüş, bu amaçla cinsiyet ve çalışma durumu etkileşimini görmek amacıyla iki faktörlü anova analizi yapılmıştır. Yapılan iki yönlü anova analizi sonuçları tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. *Öğretmenlik Mesleğine İlgili Duyma, Mesleği Sevme ve Bağlılık” tutum Puanlarının Cinsiyet ve Çalışma Durumu Anova Sonuçları*

Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Cinsiyet	116,658	3	116,658	3,407	.067
Çalışma	331,093	181	331,093	9,670	.002
CinsiyetXÇalışma	41,134	184	41,134	1,201	.275
Hata	6162,862		34,238		
Toplam	6559,082				

Buna göre tablo 5 incelendiğinde, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme ve bağlılık tutum puanları açısından, cinsiyetlerine göre ($p=.05$ anlamlılık düzeyinde $p<.067$) anlamlı farklılık gözlenmezken, çalışma durumuna göre ($p>.002$) anlamlı bir fark gözlenmektedir. Ancak, cinsiyet ve çalışma durumları arasında ($p<.275$) anlamlı bir etkileşimin olmadığı sonucu elde edilmiştir. Dolayısıyla, bir işte çalışan öğretmen adaylarının tutum puanlarının yüksek olmasının, bayanların çalışma şartlarının zorluğundan kaynaklanmadığı, çalışma durumu ve cinsiyetin öğretmen adaylarının öğretmenlik tutum puanlarını artırmadığı söylenebilir.

3. Öğretmen Adaylarının, “Öğretmenlik Mesleğine İlgili Duyma, Mesleği Sevme ve Bağlılık” Tutum Puanlarının; Mezun Oldukları Lisans Alanları, Çalıştıkları Sektör Ve Yaş Grupları Açısından Farklılaşp Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme ve bağlılık tutumlarının mezun oldukları lisans alanları, çalıştıkları sektör ve yaş grupları açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü anova sonuçları tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6 incelendiğinde, pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğini sevme, mesleğe ilgi duyma ve mesleğe bağlılık tutumları arasında, öğretmen adaylarının mezun oldukları lisans programları ve çalıştıkları iş sektörlerine göre anlamlı bir fark gözlenmezken, yaşlarına göre $p<.05$ düzeyinde, ($p=.016$) anlamlı bir fark görülmektedir. Bu farklılık, 32 ve üzeri yaş grubundaki öğretmen adayları ile 20-25 ve 26-31 yaş grubu öğretmen adayları arasında ve 32 ve üzeri yaş grubu lehinedir. Bu da ileri

yaş gurubundaki öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme ve mesleğe bağlılık açısından daha olumlu tutumlara sahip olduklarını göstermektedir, şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 6. *Öğretmenlik Mesleğine İlgili Duyuma, Mesleği Sevme ve Bağlılık” Tutum Puanları Varyans Sonuçları*

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	\bar{X}	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalama	F	p	
Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve Meslek Sorumluluğu	Mat-Fen	55,39	Gruplar Arası	103,77	4	34,44	0,953	0,435	
	Sos. Bil.	56,42	Gruplar İçi	6397,52	177	36,14			
	Lisans Alanı	Güzel San.	57,65	Gruplar Arası	293,28	2	146,64	4,229	0,016
	Din Bil.	55,80	Gruplar İçi	6275,79	181	34,67			
	Sağlık Bil.	57,71	Gruplar Arası	34,06	2	17,03	0,624	0,538	
	Toplam	56,39	Gruplar İçi	2372,83	87	27,27			
	Yaş	20-25	55,37	Gruplar Arası	34,06	2	17,03	0,624	0,538
	26-31	57,92	Gruplar İçi	2372,83	87	27,27			
	32 ve üzeri	56,43	Gruplar Arası	34,06	2	17,03	0,624	0,538	
	Toplam	56,43	Gruplar İçi	2372,83	87	27,27			
Çalıştığı İş Alanı	Kamu	58,38	Gruplar Arası	34,06	2	17,03	0,624	0,538	
Özel	57,26	Gruplar İçi	2372,83	87	27,27				
	Kendi İşi	56,20	Gruplar Arası	34,06	2	17,03	0,624	0,538	
Toplam	57,70	Gruplar İçi	2372,83	87	27,27				

Faktör 2: Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Saygınlığı ve Meslek Sorumluluğu Faktörü İle İlgili Bulgular

Bu faktör altında 7 madde bulunmaktadır. Bu maddeler ve madde puanların ortalaması aşağıdaki tabloda verilmiştir. Bu faktör altında yük gösteren maddelerin, öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve meslek sorumluluğu ile ilgili tutumlarını yansıttığı kabul edilmiştir. Bu faktör altında yer alan maddeler ve madde puanlarının Ortalaması tablo 6’ da yer almaktadır.

1. Öğretmen Adaylarının “Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Saygınlığı ve Meslek Sorumluluğu” Tutum Puanları ile İlgili Bulgular

Tablo 7. *Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Saygınlığı ve Mesleki Sorumluluk Tutum Ölçeği Puanları*

Madde No	Madde Ortalaması	Faktör Ortalaması
3	4,72	4,64
13	4,59	
17	4,69	
18	3,44	
19	4,53	
20	4,71	
26	4,81	

Tablo 7 öğretmen adaylarına uygulanan tutum ölçeğinin “öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve mesleki sorumluluk” boyutu ile ilgili tutum puanların istatistiksel analizi görülmektedir. Tablo’ya göre tutum ölçeğinde yer alan bütün maddelerin ortalamaları (4,44-4,81) arasında değişmektedir. Ayrıca bu faktördeki tutum puanlarının ortalamasının ise 4,64 olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre, gerek madde ortalamaları ve gerekse toplam tutum puanları ortalamaları açısından öğretmen adaylarının “öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve mesleki sorumluluk” açısından çok yüksek düzeyde olumlu görüş ve düşüncelere sahip oldukları kabul edilebilir. Farklı lisans alanlarından mezun

olmalarına rağmen öğretmenlik mesleğinin saygın bir meslek olduğu ve öğretmen olarak, topluma karşı önemli sorumluluklar yerine getirebileceklerini benimsedikleri söylenebilir.

2. Öğretmen Adaylarının “Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Saygınlığı ve Meslek Sorumluluğu” Tutum Puanlarının; Cinsiyet, Öğrenim Düzeyi ve Bir İşte Çalışıyor Olma Durumuna Göre Farklılaşım Farklılaşmadığına İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve mesleki sorumluluğu ile tutumlarının cinsiyet, öğrenim düzeyi ve bir işte çalışıyor olma durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin t-testi sonuçları tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve Mesleki Sorumluluk Tutum Puanları t-Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişkenler		N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve Mesleki Sorumluluk	Cinsiyet	Kadın	142	27,76	2,58	2	.166	.686
		Erkek	42	27,83	2,19	184		
Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve Mesleki Sorumluluk	Öğrenim Düzeyi	Lisans	138	27,73	2,50	2	.426	.944
		Y.Lisans	46	27,91	2,48	184		
	Çalışma Durumu	Çalışıyor	89	27,90	2,57	2	.640	.798
		Çalışmıyor	95	27,66	2,43	184		

Tablo 8 incelendiğinde, pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğini sevme, mesleğe ilgi duyma ve mesleğe bağlılık açısından tutumları arasında, anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Bu durum, tüm öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine, özellikle öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve mesleki sorumluluklar açısından benzer tutumlara sahip olduklarını göstermektedir.

3. Öğretmen Adaylarının “Öğretmenlik Mesleğinin Toplumsal Saygınlığı ve Meslek Sorumluluğu” Tutum Puanlarının; Mezun Oldukları Lisans Alanları, Çalıştıkları Sektör ve Yaş Grupları Açısından Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve meslek sorumluluğu ile ilgili tutumlarının mezun oldukları lisans alanları, çalıştıkları sektör ve yaş grupları açısından farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek faktörlü anova sonuçları tablo 9’da gösterilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve Meslek Sorumluluğu Tutum Puanları Varyans Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	\bar{X}	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalama	F	p	
Öğretmenlik Mesleğinin Saygınlığı ve	Lisans Alanı	Mat-Fen	27,87	Gruplar Arası	7,618	4	1,905	0,300	0,878
		Sos. Bil.	27,88	Gruplar İçi	1123,22	177	6,346		
		Güzel San.	27,53	Toplam	1130,84	181			

Meslek Sorumluluğu	Din Bil.	27,20						
	Sağlık Bil.	27,80						
	Toplam	27,76						
Yaş	20-25	27,56	Gruplar Arası	15,417	2	7,708	1,245	0,290
	26-31	27,98	Gruplar İçi	1120,447	181	6,19		
	32 ve üzeri	28,58	Toplam	1135,864	183			
	Toplam	27,78						
Çalıştığı İş Alanı	Kamu	27,95	Gruplar Arası	53,503	2	26,752	4,383	0,015
	Özel	28,25	Gruplar İçi	530,952	87	6,103		
	Kendi İşi	24,80	Toplam	584,456	89			
	Toplam	27,92						

Tablo 9 analiz edildiğinde, pedagojik formasyon eğitimi programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve meslek sorumluluğu tutumları arasında, öğretmen adaylarının mezun oldukları lisans programları ve yaşlarına göre anlamlı bir fark bulunmazken, çalıştıkları iş sektörlerine göre $p < .05$ düzeyinde, ($p = .015$) anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu farklılığın, özel sektörde çalışanlar ile kamu sektöründe ve kendi işinde çalışanlar arasındaki farktan kaynaklandığı (Özel sektör- kendi işi ve özel sektör-kamu sektörü) görülmektedir. Buna göre özel sektörde çalışan öğretmen adaylarının diğer sektörde çalışan öğretmen adaylarından daha yüksek olumlu tutumlara sahip oldukları, daha düşük düzeyde olumlu tutumlara sahip öğretmen adaylarının kendi işinde çalışan öğretmen adaylarının olduğu görülmektedir. Buna göre, özel sektörde çalışanların tutum puanlarının yüksek olması, bir işte çalışan öğretmen adaylarının tutum puanlarının yüksek olmasının desteklemektedir. Bir işte çalışan öğretmen adaylarının, çalışma şartlarının zor olması, çalıştıkları işten doyum sağlamamaları doğrulamaktadır, şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, kendi işinde çalışan öğretmen adaylarının tutum puanlarının düşük olmasının, öğretmen adaylarının kendi işini kurma ve sürdürme isteklerinin olumlu olduğu, ancak böyle bir kursa devam ederek öğretmenlik sertifika belgesi alma isteğinin, önemsenecek düzeyde olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma sonuçları aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

- Araştırmada kullanılan “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” (ÖMTÖ)’nin maddeleri üzerinde yapılan analizler sonucunda, bu maddelerin iki faktör yükü altında toplandığı tespit edilmiştir. Bunlar “*öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, sevmeye ve mesleğe bağlılık*” ile “*öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve meslek sorumluluğu*” ilgili tutum düzeyleridir.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilgi duydukları, bu mesleği sevdikleri, mesleki bağlılıklarının üst düzeyde olduğu, öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve mesleki sorumluluk açısından yüksek düzeyde olumlu tutumlara sahip oldukları belirlenmiştir.
- Öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevmeye ve mesleğe bağlılıkla ilgili tutum puanları ortalaması 4,37 ve öğretmenlik mesleğinin toplumsal saygınlığı ve meslek sorumluluğu ile ilgili tutum puanlarının ortalaması 4,64 düzeyinde tespit edilmiştir.

- Öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme ve mesleki bağlılık açısından, yaşlarına ve bir işte çalışma durumuna göre tutumlarda anlamlı bir farklılık belirlenirken, öğrenim düzeyleri, mezun oldukları alanlar ve çalıştıkları iş sektörüne göre anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir.
- Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve mesleğe bağlılık açısından tutumlarda, çalıştığı iş sektörüne göre anlamlı bir farklılık tespit edilirken, öğrenim düzeyi, yaş grupları, çalışma durumları, cinsiyet ve mezun oldukları alan değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir.

Bu araştırmanın amacı doğrultusunda, incelenen kaynaklar ve cevap aranan sorular doğrultusunda elde edilen bulgulara göre, pedagojik formasyon sertifika programına devam eden öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme, mesleğe bağlılık, mesleğin saygınlığı ve meslek sorumluluğu ile ilgili tutumlarının yüksek düzeyde olumlu oldukları sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar, Gürbüz Türk ve Genç (1997), Çakır (2005), Çapri ve Çelikkaleli (2008) ve Temizkan (2008)'in bulgularıyla paralellik göstermektedir. Buna göre öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının olumlu olduğu, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine hala yüksek düzeyde ilgi duyduğu, öğretmenlik mesleğini sevdiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarında, öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, mesleği sevme ve mesleki bağlılık açısından, öğretmen adaylarının yaşlarına ve bir işte çalışma durumuna göre tutumlarında anlamlı bir farklılık belirlenirken, öğrenim düzeyleri, mezun oldukları alanlar ve çalıştıkları iş sektörüne göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bu sonuca göre bir işte çalışma durumuna ve yaşlarına göre tutumlardaki anlamlı farklılıkları destekleyen bir araştırma sonucu yoktur. Bu durum, bu adayların eğitim fakültesi ve teknik eğitim fakültesi öğrencilerine göre daha yaşlı öğretmen adayları olması, ayrıca örnekleme alınan araştırma grubunun yaklaşık yarısının (% 48,4), çalışıyor olmasından kaynaklanıyor olabilir. Ancak, cinsiyetleri ve mezun oldukları alan değişkenlerine göre tutumların farklılaşmaması, Çelenk (1988), Çakır, Erkuş ve Kılıç (2004), Oral (2004) ve Çakır (2005), Çakır, Kan ve Sünbül (2006)'ün bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Bu durum öğretmen adaylarının cinsiyetlerine ve mezun oldukları alanlara göre bir farklılığın oluşmadığını, öğretmenlik mesleğine verilen değer açısından, cinsiyetlere göre farklı bir gözle bakılmadığını göstermektedir. Özellikle Türk toplumunda, öğretmenlik mesleğinin, özellikle bayanlar için uygun bir meslek olduğu yakıştırmalarının giderek ortadan kalktığı şeklinde düşünülebilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ve mesleğe bağlılık açısından tutumlarında; çalıştığı iş sektörüne göre anlamlı bir farklılık tespit edilirken, öğrenim düzeyi, yaş grupları, çalışma durumları, cinsiyet ve mezun oldukları alan değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar olmadığı belirlenmiştir. Bu anlamlı farklılık özel sektörde çalışanlar lehinedir ve literatürde bu sonuçlara benzer araştırma sonuçları yoktur. Ancak, özel sektörde çalışan öğretmen

adaylarının, kamu sektöründe ve kendi işinde çalışan öğretmen adaylarına göre tutum puanlarının yüksek olmasının çeşitli nedenleri düşünülebilir. Buna göre öğretmen adaylarının; çalıştıkları işlerde olumlu çalışma şartlarına sahip olmama, düşük ücretler alma, sosyal güvenceden yoksun olma, çalıştıkları bu işlerin devamlı işler olmaması ya da iş garantisinin olmaması ve sürekli işten çıkarılma korkusu yaşamaları ve gerekli iş doyumuna ulaşamamaları gibi nedenler ön plana çıkarılabilir. Öğretmenlik mesleğinin saygınlığı ile ilgili tutum puanlarının yüksek olması, Temizkan (2008) araştırma sonucuyla (%96,1), yüksek oranda benzerlik göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular ve bu bulguların tartışılıp yorumlanması doğrultusunda, bu konuda yeni araştırmalar yapmayı amaçlayan araştırmacılara ve ilgililere aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Bu çalışma, pedagojik formasyon programına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumlarının yaş, cinsiyet, mezun oldukları lisans alanları, çalışma durumları ve çalıştıkları sektörler gibi değişkenler açısından incelenmesi üzerine bir araştırmadır. Yeni yürütülecek araştırmalarda (akademik başarı, öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterliliklerine ilişkin inançları vb.) ve psikolojik açıdan da (depresyon, benlik saygısı, problem çözme vb.) ile ilgili değişkenler açısından karşılaştırmaya dayalı araştırmaların yapılmasına da ihtiyaç duyulabilir.
- Gelecekte benzer çalışmaların, farklı üniversitelerde açılmış formasyon programlarını kapsayan daha geniş örneklem grupları üzerinde yapılmasının daha yararlı olacağı düşünülmektedir.
- Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin ihtiyaçlarını doyumalarını sağlayacak eğitim-öğretim ve öğretmenlik uygulaması faaliyetlerinin daha etkili ve tatmin edici bir şekilde gerçekleştirilerek, onların öğretmenlik mesleğine daha fazla motive olmaları sağlanmalıdır.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik algı ve tutumlarını daha da geliştirebilmek için öğretmen eğitimi programları duyuşsal nitelikler kazandıracak şekilde düzenlenmelidir.
- Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar üzerine daha fazla çalışma yapılmalı ve ortaya çıkan sonuçlara göre eğitim ortamların düzenlenmesi yoluna gidilmelidir.
- Öğretmen adayları ve öğretim elemanları arasında sağlıklı bir iletişim ve etkileşim süreci sağlanmaya çalışılmalı, bu süreç performans kriterleri ile teşvik edilmelidir.
- Sağlam bir öğretmen yetiştirme politikası belirlenmeli, öğretmen yetiştirme politikaları, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik algıları, tutumları ve alışkanlıklarını olumsuz etkileyecek şekilde sürekli değişmemelidir. Bu yolla öğretmen adaylarının neden öğretmen olmaları gerektiğini güvenererek ifade edebilmeleri sağlanmalıdır.

Sonuç olarak, öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlar, öğretmenlik mesleğinin sevilmesi, bu mesleğe saygı duyulması, mesleğin geliştirilmesi, mesleğin

saygınlığının artırılması ve bunlara bağlı olarak başarılı bir meslek elemanı olma, öğrencilerin de, sistemin de başarısını artırmada etkili olacaktır. Bu açıdan tutumların önemli bir özellik olduğu, dolayısıyla farklı boyutlarıyla araştırılmasının alana katkılar sağlayacağı kabul edilebilir.

KAYNAKLAR

- Akpınar, Y. (2004). Eğitim teknolojisiyle ilgili öğrenmeyi etkileyebilecek bazı etmenlere karşı öğretmen yaklaşımları. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3, (3), 124-135.
- Bahar, H.H. (2010). Sosyal bilimlerde ve fen bilimlerinde araştırmanın temel özellikleri. R. Y. Kıncal. (Ed.). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel yayıncılık, (ss 27-46).
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bohner, G. ve Wanke, M. (2002). *Attitudes and attitude change*, Routledge: 1st Edition.
- Büyükoztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (3. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Can, G. (1991). Eğitim fakültesi ve öğretmenlik Sertifikası programlarının öğretmen adaylarında tutum geliştirme açısından etkililiği. İzmir, 1. *Ulusal Eğitim Kongresi Bildirileri*. 25-27 Kasım (162-167).
- Çakır, Ö. (2005). Anadolu üniversitesi açıköğretim fakültesi İngilizce öğretmenliği lisans programı ve eğitim fakülteleri İngilizce öğretmenliği lisans programı öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları ve mesleki yeterlik algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 9, 27-42. 12 Ocak 2012 tarihinde <http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/arsiv/Cakir.htm> adresinden alınmıştır.
- Çakır, Ö. Kan, A., ve Sünbül, Ö. (2006). Öğretmenlik meslek bilgisi ve tezsiz yüksek lisans programlarının tutum ve özyeterlik açısından değerlendirilmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, (1), 36-47.
- 10 Şubat 2012 tarihinde http://efd.mersin.edu.tr/dergi/meuefd_2006_002_001/pdf/meuefd_2006_002_001_0036-0047_cakir&kan&sunbul.pdf adresinden alınmıştır.
- Çakır, Ö., Erkuş, A., ve Kılıç, F. (2000). *Mersin Üniversitesi 1999-2000 yılı öğretmenlik meslek bilgisi programının (ÖMBP) çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Mersin Üniversitesi Araştırma Fonu Saymanlığı EF (ÖÇ) 2000-1 Nolu Araştırma Projesi.
- Çapri, B., ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterliliklerine inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı: 15, 33-53.
- 10 Şubat 2012 tarihinde <http://web.inonu.edu.tr/~efdergi/sayi15/33-53.pdf> adresinden alınmıştır.
- Çelenk, S. (1988). *Eğitim yüksek okulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi*, Cilt: 32, Sayı: 162: 136-145.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2. Basım. s.521.
- Derman, A., Özkan, E., Altuk, Y. G., Mülazımoğlu, İ. E. (2008). Kimya öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*,

- 9, 2, 113-127. 03 Şubat 2011 tarihinde http://ahievran.academia.edu/YaseminGödekAltuk/Papers/1077346/Kimya_Ogretmeni_Adaylarinin_Ogretmenlik_Meslegine_Yonelik_Tutumlarının_Bazi_DegiGkenlere_Gncelenmesi adresinden alınmıştır.
- Erden, M. (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları. *HÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-105.
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı, M. T., ve Güven, K. (2000). Öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeği geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 25, 116, 27-34.
- Göktaş, İ. (1996). *Bilgisayar Eğitim ve Öğretim Teknolojisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gömlüksiz, M. N. (2004). Geleceğin öğretmenlerinin kitap okumaya ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi *Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1–21. 28 Şubat 2012 tarihinde http://firat.academia.edu/MehmetNuriG%C3%B6mlüksiz/Papers/511300/Gelecegin_Ogretmenlerinin_Kitap_Okumaya_Iliskin_Goruslerinin_Degerlendirilmesi_Firat_Universitesi_Egitim_Fakultesi_Ornegi adresinden alınmıştır.
- Gürbüzürk, O., ve Genç, S. Z. (1997). *Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin fakülteye ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki: Atatürk üniversitesi örneği*. 4. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri I: Program geliştirme, öğretmen yetiştirme, yaygın eğitim. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 51, 473-485.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, algı, iletişim*. Ankara: Elips Kitap.
- İpek, C., ve Bayraktar, Ş. (2004). Aday öğretmenlerin fen bilimleri ve sosyal bilimlere bakışları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 35-50.
- Kaptan, S. (2005). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*. (11. Baskı), Ankara: Bilim Yayıncılık.
- Karagözoğlu, G. (1987). Toplumda öğretmenlik mesleğinin yeri ve sorunları. *Çağdaş Eğitim*: Cilt: 12. Sayı, 118: (4-11).
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (14.Baskı), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Katkat, D. ve Mızrak, O. (2003). Öğretmen adaylarının pedagojik eğitimlerinin problem çözüme becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, (158).
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretimi planlama ve değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Morrison, M. & Scott, D. (2006). *Key ideas in educational research*. New York: Continium İnternational Publishing Group, (pp, 233).
- Oral, B. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 15, 88-98.
- Pajares, F. (1997). *Current Directions in Selfefficacy Research*. In M. L. Maehr & P. R. Pintrich (Eds.), Greenwich, CT: JAI Pres.
- Papanastasiou, C. (2002). School, teaching and family influence on student attitudes toward science: based on TIMSS data for cyprus. *Studies in Eucaational Evaluation*, 28, 71-86.
- Saracaloğlu, A.S.; Kesercioğlu, T., Gökler, J.; Serin, O. ve Serin, U. (2001). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenler açısından karşılaştırılması. *X. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, Bolu: 7-9 Haziran Cilt 1. (88-99)
- Şahin, N. (1992). *Ariştye Anadolu Öğretmen Lisesi 3. sınıf öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Şeker, H., Deniz, S., ve Görgeç, İ. (2005). Tezsiz yüksek lisans öğretmen adaylarının öğretmenlik yeterlikleri üzerine değerlendirmeleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 42, 237-253.
- Tekışık, H.H. (1988). Öğretmenlik mesleğinin murumu ve öğretmen yetiştirme sorunu. *Çağdaş Eğitim*. Cilt:13. Sayı: 131. (1-4).
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461-486.
- Taşkın C, B., Cantürk G., B., ve Öngel, E., S. (2005). Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen derslerinde matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançlarının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 47-52.
- Üstün, E., Erkan, S., ve Akman, B. (2004). Türkiye'de okul öncesi öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, (2), 129-136. 12 Ocak 2012 tarihinde <http://edergi.manas.edu.kg/index.php/sbd/article/view/404/355> adresinden alınmıştır.
- Üsrüner, M., Demirtaş, H. Ve Cömert, M. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 34, 151,140-155. 12 Ocak 2012 tarihinde <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/614/93> adresinden alınmıştır.

SUMMARY

Teacher is one of the important factors to lead a country's the education system to the success. Teachers contribute to the education system's success by applying educational programs. To contribute the education system and student's success, teachers should have certain qualifications. These qualifications are to show interest to teacher profession, to enjoy the profession, to show commitment to the teaching profession and to show Professional development of the profession. Kucukahmet (2003) states that "teachers' attitudes are one of the important personality features to affect the preservice teachers. Therefore, the importance of preservice teacher candidates' positive attitudes and behaviors towards the teaching profession could be mentioned. In this study, attitudes towards teaching profession, gender, age, graduation area, the job sector, and the job sector pre-service teachers' employed of pre-service teachers who enrolled pedagogic teaching certificate program were examined.

This research is a descriptive study to aim attitudes towards teaching profession of pre-service teachers who enrolled pedagogic teaching certificate program. In the research, to collect data a survey was employed. The survey titled teaching profession attitude was developed by the researcher. Likert scaled attitude survey consists of questions with five scales as strongly agree=5, agree=4, neutral=3, disagree=2, strongly disagree=1. The developed attitude survey consist of two factors. One of the factors was "showing interest to teaching profession, enjoying and commitment to the teaching profession". The other factor was "the reputation of teaching profession and Professional responsibility". Research data were analyzed based these factors. Frequency, percentage, means, t-test and variance analysis methods were employed to analyze the data. The number of participants was 184 pre-service teachers who attend pedagogic formation certificate program at Suleyman Demirel University. 142 of participants (% 77,2) female, and 42 of participants (% 22,8) were male. 108 of participants' (% 58,7) age interval was 20-25. 64 of participants (% 34,8) age interval was 26-31 and 12 of participants (% 6,5) age interval was 35. Graduation of the participants, 54 of participants (% 29,7) were from Math and Science, 66 of participants (% 36,3) were from social sciences, 26 of participants (% 13,3) were from fine arts, 15 of participants (% 8,2) were from theology sciences, 21 of participants (% 11,5) were from health sciences. 138 of participants (% 75,0) have bachelor degree, 46 of participants (% 25,0) have masters degree. 89 of participants (% 48,4) have a job, 95 of participants (% 51,6) have no job. 41 of participants (% 22,3) are working state institutions, 44 of participants (% 23,9) are working private sector, 5 of participants (% 2,7) have their of company.

According to the research results, mean attitude score of "showing interest to teaching profession, enjoying and commitment to the teaching profession" was found as 4,37 and mean attitude score of "the reputation of teaching profession and professional responsibility" was found as 4,64. According to this, preservice teacher candidates have an interest toward the teaching profession, they enjoy the profession, having high commitment to the profession, and they have a positive attitude toward reputation of the teaching profession and responsibility of

teaching profession. While, there is a significant difference on having interest toward the teaching profession, enjoying the profession, and professional commitment based on preservice teacher candidates' age and working in a job, no significant difference were found the level of education, their graduation area, and the job sector. Furthermore, significant difference was found in terms of professional commitment and reputation of the profession and type of job employed of the participants. However, there no significant differences were found in term of age, level of education, having a job, gender, and graduation area.

Findings under the purpose of the research, level of interest towards teaching profession, attitudes regarding to enjoying the profession, commitment to profession, reputation of the profession, and professional responsibility were found positive of preservice teacher who enrolled pedagogic teaching certificate program. The findings consistent to the studies of Gürbüzürk and Genç (1997), Çakır (2005), Çapri and Çelikkaleli (2008) and Temizkan (2008). According to his, it can be said that preservice teacher who enrolled pedagogic teaching certificate program have positive attitudes towards teaching profession and they also show high interest level toward the teaching profession and enjoy the profession.

While there is a consistent significant difference showing interest in teaching profession, enjoying the profession, commitment to the profession based on preservice teachers' age and having a job, on the other hand we could not find any significant difference in terms of level of education, graduating area, and job sector. According to this finding, there is no research result which supports significant differences based on having a job and age. The predicted cause of this results can be listed as preservice teacher candidates' age are higher than graduates of faculty of education and faculty of technical education and having a job (%48,4). However, having no significant difference on attitudes based on variables of age, gender, and graduation area are consistent of the findings of (1988), Çakır, Erkuş and Kılıç (2004), Oral (2004) and Çakır (2005), Çakır, Kan and Sünbül (2006). This findings show that a significant difference was not occurred in terms of preservice teacher candidates' gender and their graduation areas, the perception toward the teaching profession in terms of the value attached to the teaching profession with respect to genders of teacher candidates. In particular, in Turkish society, the perception about teaching profession as a job more suitable for females can be thought that losing it is ground. As a result, enjoying the teaching profession, showing respect to teaching profession, improving the profession, increasing the reputation of the profession and being as a successful teacher could contribute student's academic achievement. Hence teachers' attitudes towards the profession are important factor. It can be said that teachers' attitudes toward the teaching profession are related to be a successful teaching profession therefore it is also can be said that it is important to efficiency of education system.